

ŪKINĖS VEIKLOS LAISVĖ, SAŽININGA KONKURENCIJA IR BENDRA TAUTOS GEROVĖ (KONSTITUCIJOS 46 STRAIPSNIO JURISPRUDENCINIS KOMENTARAS)

Dr. Egidijus Kūris

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininkas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto profesorius
Vokiečių g. 10, 01130 Vilnius
Telefonas 261 14 66
Elektroninis paštas e.kuris@lrkt.lt

Pateikta 2005 m. balandžio 15 d.

Parengta spausdinti 2005 m. balandžio 30 d.

Pagrindinės sąvokos: Konstitucinis Teismas; konstitucinė jurisprudencija; privati nuosavybė; asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva; ūkinės veiklos reguliavimas; bendra tautos gerovė; monopolizavimas; sąžininga konkurencija; vartotojo interesai.

S a n t r a u k a

Straipsnyje, stengiantis išlaikyti Konstitucinio Teismo aktų „stilistiką“, konstruojama nuosekli Konstitucijos 46 straipsnio doktrina; tai daroma remiantis vien šios doktrinos fragmentais, „išbartsytais“ įvairiuose 1993–2005 m. priimtuose Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose. Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos įtvirtina Lietuvos ūkio pagrindus (privачios nuosavybės teisę, asmens ūkinės veiklos laisvę ir iniciatyvą), tokį valstybinį ūkinės veiklos reguliavimą, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, draudimą monopolizuoti gamybą ir rinką, sąžiningos konkurencijos laisvės apsaugą, vartotojo interesų gynimą. Čia pateikiama Konstitucijos 46 straipsnio (visų jo nuostatų) doktrina kaip vientisas tekstas nebuvo išdėstyta nė viename Konstitucinio Teismo akte. Pateiktas tekstas yra ir Konstitucijos 46 straipsnio jurisprudencinis komentaras, besiskiriantis nuo kitų specialiojoje literatūroje pateikiamų komentarų, kuriuose šis Konstitucijos straipsnis komentuojamas dideliu mastu atsietai nuo konstitucinės jurisprudencijos. Straipsnyje nurodomi ir kai kurie veiksniai, kurie galėtų lemti ir Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos dinamiką būsimose konstitucinės justicijos bylose.

I ž a n g a

1. Konstitucinė justicija nėra vien ginčų dėl konstitucingumo išsprendimas, o konstitucinės justicijos bylos rezultatas yra ne tik autoritetingas, Konstitucinio Teismo nutarimo rezoliucinėje dalyje suformuluotas formalus sprendimas (*holding*), ar toje byloje ginčijamas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai,ⁱ bet ir atitinkamų konstitucinių motyvų, kuriais grindžiamas šis sprendimas, komunikavimas „adresatui“ (pirmiausia teisėkūros subjektams, bet taip pat ir visuomenei apskritai). Tad konstitucinės justicijos bylose negali nebūti generuojama oficiali konstitucinė doktrinaⁱⁱ, kurioje pateikiama relevantiškų Konstitucijos nuostatų samprata (formuluojama kaip *ratio*, rečiau – kaip *dicta*). Jeigu konstitucinės justicijos funkcijos apsiribotų vien minėtų formalių klausimų (ginčų dėl teisės aktų konstitucingumo *per se*) sprendimu, konstitucinė justicija būtų nukreipta tik į praeitį, bet ne į ateitį: jau įgyvendinti legislatyviniai sprendimai būtų verifikuojami jų konstitucingumo požiūriu, bet būsimų legislatyvinių inovacijų orientyrai nebūtų nubrėžiami.ⁱⁱⁱ Tokių orientyrų identifikavimas oficialioje konstitucinėje doktrinoje nėra tik jurisdikcinė intervencija į teisėkūrą – jis yra ir Konstitucinio Teismo nutarimų, kuriais tam tikri teisės aktai pripažįstami prieštaraujančiais arba neprieštaraujančiais Kons-

titucijai, pagrįstumo, įtikinamumo, taigi ir *legitimumo*, būtina prielaida. Žinia, kad vienas iš reikalavimų, kuriuos teismų (konstituciniai teismai čia jokia išimtis) sprendimams kelia ir profesinė teisinė bendruomenė, ir bręstanti pilietinė visuomenė apskritai, yra jų įtikinamumas. Kalbant apie Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, šio įtikinamumo (ir legitimumo) būtina sąlyga yra nuoseklus sprendimų motyvavimas, konstitucinis argumentavimas, eksplicitiškas pagrindimas Konstitucijos nuostatomis, kitaip tariant, relevantiškos (nagrinėjamos konstitucinės bylos atžvilgiu) konstitucinės doktrinos išdėstymas. Atsisakius tokio motyvavimo arba jį sutraukus iki minimumo, būtų rizikuojama keliais aspektais. Pirma, pats sprendimas galėtų *atrodyti* priimtas *ad hoc*, taigi voliuntaristinis, padiktuotas konkrečios bylos aplinkybių, beje, galbūt ne tik teisinių, bet ir ekstrateisinių. Tai anaipol nereiškia, jog šis sprendimas *ir būtų* priimtas *ad hoc*, juo labiau kad jis *būtų* teisiškai nemotyvuotas, tačiau net paviršutinis, klaidingas įspūdis savaime galėtų lemti, kad bent dalis visuomenės atitinkamą sprendimą traktuos kaip nelegitimą. Antroji rizika, tiesiogiai išplaukianti iš pirmosios, yra ta, jog galėtų būti pasėta abejonė, kad panašias bylas sprendžiant ateityje gali būti priimti *ir* kitokie („alternatyvūs“) sprendimai, taigi kad tos pačios Konstitucijos nuostatos gali tapti pagrindu *konkuruojančiai jurisprudencijai* tuo pačiu klausimu. Šitaip būtų nukrypta nuo pamatinio principo „panašios bylos turi būti sprendžiamos panašiai“, taigi eventualiai ir nuo konstitucinio asmenų lygybės teismui reikalavimo. Aišku, abejonė – toli gražu ne įrodymas, bet erdvę spekuliacijoms ji gali atverti, ir vienintelis būdas, kuriuo tą erdvę būtų įmanoma sumažinti, būtų *tos pačios* motyvacijos, kuria buvo grindžiamas šias abejones pasėjęs Teismo sprendimas, išplėtojimas (tegu ir pavėluotas) būsimose konstitucinės justicijos bylose (nebūtinai „panašiose“), kuriose priimti sprendimai, grindžiami tomis pačiomis Konstitucijos nuostatomis, orientuotų į *pasikartojančią*, *save atkuriančią* teismų praktiką. Trečioji rizika susijusi su paties Konstitucinio Teismo „vidinio dezorientavimosi“ galimybe: konstitucinio argumentavimo „taupumas“ galėtų lemti, kad „nutylėtuosius“ ankstesnių sprendimų motyvus neadekvačiai reinterpretuos ne tik kiti teismai arba teisėkūros proceso dalyviai, bet ir būsimos, pasikeitusios paties Konstitucinio Teismo sudėty. Tai tik sustiprintų pagundą jau suformuluotas doktrinas „pamiršti“ politinio proceso dalyviams, įvairiems komentatoriams, žiniasklaidai, o svarbiausia – akademijai. Šiame kontekste paminėtina, kad konstitucinės jurisprudencijos apimtis nuolat auga, tad jos išmanymas reikalauja vis gilesnių studijų, didesnių pastangų, tačiau Lietuvos konstitucinės teisės dėstymas universitetuose ir komentavimas specialiojoje literatūroje vis dar išlieka (nepaisant pozityvių poslinkių, susijusių su konstitucinės teisės paradigmos transformacija^{IV}) dideliu mastu orientuotas ne į jurisprudenciją, bet į žemesnės galios teisės aktus, „detalizuojančius“ ir „konkretinančius“ Konstitucijos nuostatas, nors, kaip tampa aišku vėliau, šie aktai taip pat nėra neabejotini jų atitikties Konstitucijai požįriui.

2. Konstitucinės jurisprudencijos, kaip visumos, gilus *išmanymas* (ne tik „žinojimas“, bet ir jos teiginių vidinių sąsajų bei raidos tendencijų suvokimas) yra būtina *bet kurios* konstitucinės justicijos bylos sprendimo kokybės prielaida, taigi ir imperatyvas Konstitucinio Teismo (kurio sudėtis periodiškai keičiasi) teisėjams. Gerai žinoma (ne tik iš Konstitucinio Teismo nutarimų, kuriuose šis teiginys kartojamas kaip aksioma), kad Konstitucijos vientisumo principas neleidžia nė vienos Konstitucijos nuostatos aiškinti taip, kad būtų paneigta arba ignoruojama kuri nors kita Konstitucijos nuostata. Todėl oficialiai aiškinant tas Konstitucijos nuostatas, kurias pareiškėjai savo prašymuose nurodo kaip, jų manymu, pažeistas ginčijamu teisiniu reguliavimu, neretai yra atskleidžiamas ir kitų Konstitucijos nuostatų, kurių prasminės sąsajos su pareiškėjo nurodytosiomis turi reikšmės sprendžiant atitinkamą konstitucinės justicijos bylą, turinys. Pasitaiko, kad Konstitucinis Teismas tam tikroje byloje nusprendžia, jog būtent pareiškėjo nurodytos (kaip tariamai pažeistos) Konstitucijos nuostatos ginčijamu teisiniu reguliavimu iš tikrųjų nėra pažeistos, tačiau Teismas čia pat fiksuoja kitų Konstitucijos nuostatų pažeidimą (kurio pareiškėjas galbūt nežvelgė).

Viena iš konstitucinės doktrinos nuoseklaus plėtojimo sąlygų – jos generavimas ankstesnės doktrinos pagrindu, remiantis konstitucinėje jurisprudencijoje jau įtvirtintais postulatais. Kita proga esu minėjęs, kad posakis, kuriuo apibūdinama bendroji teisė, esą ši „auga kaip koralas“, visiškai gali būti pritaikytas konstitucinei teisei, kuri irgi „auga“, vieniems jurisprudencijos „sluoksniams“ (doktrininiams teiginiams) uždengiant kitus.^V Konstitucinio Teismo sprendimų įtikinamumo ir legitimumo požįriui svarbu, kad naujieji „sluoksniai“ ne paneigtų ankstesnius, o būtų jų „taša“. Neatsitiktinai Konstitucinis Teismas savo nutarimuose dažnai daro nuorodas į savo ankstesnę jurisprudenciją (tai, beje, tarsi atleidžia nuo būtinumo įrodinėti jau įrodytus teiginius).

3. Konstitucinė jurisprudencija vystosi netolygiai, fragmentiškai, t. y. Konstitucinio Teismo formuojamos oficialios konstitucinės doktrinos, kaip visumos, kryptingumas ir apimtis priklauso nuo to, kokia konstitucinė „tematika“ pareiškėjams kelia daugiausia abejonių.^{VI} Lietuvos konstitucinėje jurisprudencijoje bene plačiausiai išaiškintos konstitucinės nuostatos, skirtos kai kurioms žmogaus ir piliečio teisėms, asmenų lygybės principui, nuosavybės institutui, valstybės valdžių kompetencijų

santykiui, kai kurių valstybės (pirmiausia valstybės valdžios) pareigūnų statusui, teisėkūros procedūroms; šiuo atžvilgiu galima įžvelgti panašumų su daugelio kitų Vidurio ir Rytų Europos valstybių, maždaug tuo pačiu metu sukūrusių konstitucinės kontrolės institucijas, patirtimi. Kita vertus, kai kuriais klausimais Lietuvos konstitucinė jurisprudencija yra kur kas išsamesnė (pvz., mokesčiai, apkalto institutas) arba siauresnė (pvz., politinių partijų veikla, nuostatos dėl užsienio politikos formavimo ir vykdymo), negu minėtų valstybių konstitucinė jurisprudencija; tokius skirtumus lemia ne tik ir ne tiek konstitucinių teismų kompetencijos ypatumai (nors, žinoma, ir jie negali neturėti reikšmės), bet pirmiausia pareiškėjų prašymų (paklausimų, skundų ir t. t.), kuriais kreipiamasi į konstitucinius teismus, turinys.

Fragmentiškas oficialios konstitucinės doktrinos formavimas visada susijęs su rizika, kad gali kilti atskirose bylose (neretai laiko atžvilgiu viena nuo kitos „nutolusių“ keletu ar net keliolika metų) generuojamų šios doktrinos elementų suderinamumo problemų: jie gali būti priešaringi ir formuluočių požiūriu, ir (tai didesnė problema) teisinio turinio požiūriu. Todėl toks „platesnės“ konstitucinės doktrinos generavimas, kai jos atskiri fragmentai yra „inventorizuojami“ ir „apibendrinami“ tam tikrame Konstitucinio Teismo akte, ne tik padeda „išlyginti“ teksto netapatumus (neišvengiamai atsirandančius besikeičiančioms Teismo sudėtims per ilgą laiką konstruojant doktriną bylose, kuriose reikia atskleisti skirtingus tų pačių Konstitucijos nuostatų aspektus), bet ir atlieka kitą svarbią funkciją – padeda pamatus „panašiams“ sprendimams kitose bylose.^{vii} Tokios „apibendrintos“ oficialios konstitucinės doktrinos turi potencijos atlikti ir „paskutiniojo precedento“ funkciją (žinoma, darant išlygą, kad kontinentinėje teisės tradicijoje konstitucinė jurisprudencija *vis dēlto* nėra precedentų teisė).

4. Paradoksalu, tačiau daugelis Konstitucijos IV skirsnio „Tautos ūkis ir darbas“ nuostatų (46–54 straipsniai) kol kas priskirtinos prie tų, kurių oficiali konstitucinė doktrina yra santykinai neišplėta; čia išimtis yra tik Konstitucijos 48 ir 52 straipsniai (nuostatos, skirtos, atitinkamai, teisei į darbą bei verslą ir teisei į pensiją bei socialinę paramą). Šiame kontekste pabrėžtina, kad nors ne vienoje konstitucinės justicijos byloje buvo keliamas klausimas dėl ginčijamų teisės aktų atitikties Konstitucijos 46 straipsniui (juo didesniu ar mažesniu mastu remiamasi daugiau kaip dvidešimtyje Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų), šio straipsnio doktrina nė viename Konstitucinio Teismo nutarime nėra išdėstyta išsamiai. Kita vertus, atskiri Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos fragmentai leidžia juos pabandyti sujungti į vieną visumą; nors susiformavę dažnai „nepanašiose“ bylose, jie nėra nesuderinami.

5. Šiame straipsnyje bandoma konstruoti Konstitucijos 46 straipsnio doktriną remiantis *vien* jau esančiais jos fragmentais (neretai pasikartojančiais, bet kartu ir „pratęsiančiais“ vienas kitą), išdėstytais įvairiuose Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose, priimtuose 1993–2005 m. Šiuo atžvilgiu pateikiame tekste nėra beveik nieko „nauja“ (nebent būtų kvestionuojamas kai kurių ankstesniuose Konstitucinio Teismo nutarimuose tiesiogiai nesuformuluotų teiginių kildinimas iš pačios Konstitucinio Teismo jurisprudencijos). Kita vertus, čia pateikiama doktrina, kaip vientisas tekstas, nebuvo išdėstyta nė viename Konstitucinio Teismo akte; neatmestina, kad anksčiau ar vėliau kurios nors konstitucinės justicijos bylos logika to nepareikalautų^{viii} (straipsnyje stengtasi išlaikyti Konstitucinio Teismo aktų „stilistiką“^{ix}).

Šis tekstas gali būti vertinamas ir kaip Konstitucijos 46 straipsnio *jurisprudencinis* komentaras, iš esmės besiskiriantis nuo kitų (nors negausių) specialiojoje literatūroje pateikiamų komentarų, kuriuose minėtas Konstitucijos straipsnis komentuojamas dideliu mastu atsietai nuo per daugiau kaip dešimtmetį sukauptos konstitucinės jurisprudencijos.^x Šiame kontekste pažymėtina, kad net santykinai didelės apimties konstitucinės teisės veikaluose (neišskiriant nė vadovėlių, naudojamų universitetinėse studijose) šis itin svarbus Konstitucijos straipsnis, kuriame apibrėžti Lietuvos ūkio pagrindai ir išdėstyta kitos pamatinės nuostatos, dažniausiai apeinamas.^{xi}

Konstitucijos 46 straipsnio atskirų dalių nuostatų sisteminiai ryšiai

6. Konstitucijos 46 straipsnyje nustatyta:

„Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva.

Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą.

Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę.

Valstybė gina vartotojo interesus.“

7. Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinti principai sudaro vieną visumą – šalies ūkio konstitucinį pagrindą (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. gruodžio 6 d., 2003 m. kovo 17 d. nuta-

rimai^{xii}). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio visų dalių nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d., 2000 m. spalio 18 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xiii}), kad jose įtvirtinti principai yra tarpusavyje suderinti, tarp jų yra pusiausvyra, kiekvienas iš šių konstitucinių principų turi būti aiškinamas nepaneigiant kito konstitucinio principo (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2003 m. kovo 17 d. nutarimai^{xiv}). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad įstatymu ar poįstatyminiu teisės aktu pažeidus kurią nors vieną Konstitucijos 46 straipsnio dalį pažeidžiamos ir kitos šio straipsnio dalys arba sudaromos prielaidos jas pažeisti (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xv}). Antai įstatymu arba poįstatyminiu teisės aktu pažeidus Konstitucijos 46 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatas, pažeidžiama ir Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalis arba yra sudaromos prielaidos ją pažeisti (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas^{xvi}).

Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintos pagrindinės vertybės, kuriomis grindžiamas šalies ūkis (Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas^{xvii}). Konstitucinės vertybės, kuriomis grindžiamas šalies ūkis, glaudžiai susijusios su kitomis konstitucinėmis vertybėmis, Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos susietai ir su kitomis Konstitucijos nuostatomis. Antai Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad visos Konstitucijos 46 straipsnio dalys pirmiausia yra skirtos privačios nuosavybės šalies ūkyje įtvirtinimui bei stiprinimui (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas^{xviii}). Jeigu teisės aktais būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo paneigiama nuosavybės teisė, tai būtų ir iš esmės apribota Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva, sąžiningos konkurencijos laisvė, pažeistos kitos Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas^{xix}).

Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad nė viena iš Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintų teisių nėra absoliuti (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas^{xx}).

Privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva (Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalis)

8. Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalies nuostata „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“ apibrėžia tautos ūkio pagrindą: tautos ūkio pagrindas yra šios vertybės: privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė, iniciatyva (Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas^{xxi}). Šios trys vertybės – privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė, iniciatyva – yra tarpusavyje susijusios; asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos negalima atsieti nuo privačios nuosavybės teisės. Konstitucinis Teismas 1995 m. balandžio 20 d., 2002 m. kovo 14 d. nutarimuose^{xxii} konstatavo, kad ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva remiasi prigimtinė žmogaus asmens laisve ir prigimtinė teise turėti nuosavybę. Konstitucinis Teismas 2002 m. kovo 14 d. nutarime^{xxiii} konstatavo ir tai, kad asmens konstitucinė teisė į nuosavybę yra esminė asmens ūkinės laisvės įgyvendinimo sąlyga ir kad ribojant asmens teisę į nuosavybę ribojama ir asmens ūkinės veiklos laisvė. Konstitucinis Teismas 1998 m. spalio 27 d., 1999 m. spalio 6 d.^{xxiv} nutarimuose konstatavo, kad Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje pamatinis vaidmuo skiriamas būtent privačiai nuosavybei – vienai iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiamas tautos ūkis.

Asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus (Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d., 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. vasario 23 d., 2002 m. kovo 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xxv}). Konstitucinė asmens ūkinės veiklos laisvė sudaro sąlygas įgyvendinti įvairius asmens siekius (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2002 m. kovo 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xxvi}).

9. Minėta, kad Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos susietai ir su kitomis Konstitucijos nuostatomis. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs^{xxvii}, kad Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoka yra plati: ji suponuoja *inter alia* asmens teisę laisvai pasirinkti darbą bei verslą (užsiėmimą), teisę pasirinkti gyvenamąją vietą, sutarčių sudarymo laisvę, sąžiningos konkurencijos laisvę ir kt. Asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva suponuoja ir ūkio subjektų netrukdomo pertvarkymo, jų veiklos pobūdžio keitimo galimybes, netrukdomą, reaguojant į rinkos pokyčius, steigti naujus ūkio subjektus ar likviduoti esančius; ji yra neatsiejama nuo galimybės asmeniui, norinčiam užsiimti ūkine veikla arba, priešingai, norinčiam ją nebeužsiimti, be dirbtinių kliūčių patekti į rinką ir be dirbtinių kliūčių iš jos pasitraukti.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą konstatuota, kad asmens ūkinės veiklos laisvė yra neatsiejama nuo reikalavimo paisyti ūkio subjektų lygiateisiškumo. Ūkio subjektų lygiateisiškumas būtų pažeidžiamas, jeigu *inter alia* vienas tos pačios ūkinės veiklos dalyvių turėtų teisę priimti sprendimus, turinčius įtakos tai ūkinei veiklai; kartu būtų pažeidžiama ir Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalis (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas^{xxviii}).

10. Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, asmuo ja naudojasi laikydamasis tam tikrų privalomų reikalavimų, apribojimų (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. balandžio 9 d. nutarimai^{xxix}). Tačiau nustatoma apribojimais neleistina paneigti tokių esminių ūkinės veiklos laisvės nuostatų kaip ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumas, sąžininga konkurencija ir kt. Pagal Konstituciją valstybė negali neribotai kištis į asmens ūkinę veiklą (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas^{xxx}).

Visuomenei naudingos ūkinės pastangos ir iniciatyva (Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalis)

11. Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalyje, kaip ir kitose šio straipsnio dalyse, yra įtvirtinta valstybės priedermė remti privačia nuosavybės teise pagrįstas visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą, kartu – ir viena iš pagrindinių šalies ūkio reguliavimo taisyklių (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas^{xxxi}).

Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad šios dalies nuostata „valstybė remia visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą“ reiškia Konstitucijoje įtvirtintą galimybę valdžios institucijoms vertinti ūkinės veiklos sritis pagal jų naudą visuomenei, kad tik tokio vertinimo pagrindu įmanoma remti tam tikras ūkinės veiklos sritis ar tam tikras ūkinės pastangas, taip pat kad toks ūkinės veiklos vertinimas sudaro reikiamas prielaidas valstybei ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas^{xxxii}). Minėta Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalies nuostata sudaro konstitucines teises prielaidas galimam diferencijuotam ūkinės veiklos teisiniui reguliavimui, kurio pagrindinis kriterijus – bendra tautos gerovė.

12. Kita vertus, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 46 straipsnio nuostata, jog valstybė remia visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą, būtų neteisinga suvokti „kaip valstybės prievolė beatodairiškai remti bet kokias ūkinės pastangas ar veiklą“, nes valstybė turi galimybę pasirinkti (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas^{xxxiii}). Valstybės pasirinkimas, kurias visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą remti, taip pat kokiomis formomis jas remti, negali nepriklausyti nuo valstybės materialinių ir organizacinių galimybių, kitų veiksmų; remiant visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą būtina paisyti Konstitucijos principų ir normų, *inter alia* konstitucinio socialinės darnos imperatyvo. Kartu pažymėtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalies nuostata „valstybė remia visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą“ suponuoja ne tik valstybės teisę, atsižvelgiant į valstybės galimybes, kitus veiksmus, remti tam tikras visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą, bet ir valstybės priedermę, atsižvelgiant į valstybės galimybes, kitus veiksmus, pozityviais sprendimais ir veiksmais remti privačia nuosavybės teise pagrįstas visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą. Ši nuostata suponuoja ir valstybės institucijų, pareigūnų, taip pat savivaldybių institucijų, pareigūnų pareigą jokiais savo sprendimais ar veiksmais netrukdyti reikštis ir plėtotis asmenų iniciatyvai, nežlugdyti jų ūkinių pastangų ir neužkirsti joms kelio, jeigu ši iniciatyva ar ūkinės pastangos nėra žalingos visuomenei, net jeigu jų naudingumas visuomenei ir nėra akivaizdus. Bet kokie valstybės institucijų, pareigūnų, taip pat savivaldybių institucijų, pareigūnų sprendimai ar veiksmai, kuriais neleidžiama reikštis, plėtotis asmenų iniciatyvai, užkertamas kelias tam tikroms ūkinėms pastangoms, turi būti tvirtai pagrindžiami atitinkamos iniciatyvos ar ūkinių pastangų žalingumu visuomenei; priešingu atveju būtų nukrypta nuo Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalies reikalavimų, kartu – ir nuo kitose Konstitucijos 46 straipsnio dalyse įtvirtintų reikalavimų.

Bendra tautos gerovė (Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalis)

13. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra tiesiogiai susijusi su šio straipsnio 1 dalies nuostata „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“. Aiškindamas

Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad įgyvendinant asmens ūkinės veiklos laisvę (kuri, kaip minėta, nėra absoliuti), įvairiais atžvilgiais paliečiami visuomenės interesai, todėl valstybė reguliuoja ūkinę veiklą; Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad nuostatoje „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra įtvirtintas konstitucinis principas, nubrėžiantis ūkinės veiklos reguliavimo tikslus, kryptis, būdus, ribas (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xxxiv}).

Konstitucinis Teismas, sistemiskai aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą (*inter alia* siedamas jį su teisiniu reguliavimu, įtvirtintu šio straipsnio 1 ir 4 dalyse), yra konstatavęs, kad valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xxxv}). Antai ūkinė veikla yra neatsiejama nuo pareigos mokėti mokesčius, kitus privalomus mokėjimus, nuo pareigos laikytis nustatytos finansinės tvarkos (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas^{xxxvi}). Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad teisės aktais reguliuodamos ūkinę veiklą valstybės institucijos yra saistomos Konstitucijos (Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas^{xxxvii}).

14. Ūkinės veiklos reguliavimas visada susijęs su tam tikrais šios veiklos ribojimais ar draudimais, ūkinės veiklos sąlygų nustatymu, tam tikrų procedūrų reglamentavimu, taip pat ūkinės veiklos kontrole. Konstitucinis Teismas 1994 m. kovo 31 d. nutarime^{xxxviii} konstatavo, kad kai asmuo dalyvauja ūkinėje veikloje, jam gali būti taikomi specialūs įstatymų nustatyti apribojimai (*inter alia* nuosavybės teisės apribojimai). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra ne kartą konstatavęs, kad pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ir ūkinės veiklos laisvę, galima, jeigu laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teisės bei laisvės ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.

Pažymėtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies formuluotė „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą“ reiškia ne valstybės teisę savo nuožiūra administruoti visą ar tam tikrą ūkinę veiklą, bet jos teisę nustatyti ūkinės veiklos teisinį reguliavimą, t. y. ūkinės veiklos ribojimų (draudimų), sąlygų nustatymą, procedūrų reglamentavimą teisės aktuose, taip pat tokią ūkinės veiklos kontrolę, kuri grindžiama teisės aktuose nustatytais ūkinės veiklos ribojimais (draudimais), sąlygomis, procedūromis. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, 1999 m. spalio 6 d. nutarime^{xxxix} konstatavo: „Teisinis reguliavimas – tai tam tikros socialinės tvarkos nustatymo forma. Teisinio reguliavimo ypatumai priklauso nuo reguliuojamų visuomeninių santykių specifikos. Viena iš šių santykių sričių – ūkinė veikla. Konstitucinis asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos principas sąlygoja tai, kad ūkinės veiklos reguliavimui būdingas bendrojo leidimo metodas: leidžiama viskas, kas nėra draudžiama. Taigi draudimai yra vienas iš ūkinės veiklos reguliavimo būdų. Asmens ūkinės veiklos laisvė gali būti ribojama, kai yra būtina ginti vartotojų interesus, saugoti sąžiningą konkurenciją, kitas Konstitucijoje įtvirtintas vertybes. Įstatyme nustatyti draudimai turi būti pagrįsti, adekvatūs siekiamam tikslui, nediskriminaciniai, aiškiai suformuluoti. Dėl ūkinės veiklos įvairiapusiškumo ir dinamiškumo konkrečių santykių šioje srityje reguliavimas negali būti visą laiką vienodas, t. y. draudimų ir leidimų santykis gali kisti, tačiau besikeičiant teisinio reguliavimo turiniui negali būti paneigiami Konstitucijoje įtvirtinti tautos ūkio reguliavimo principai.“ Tame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad „asmuo gali verstis bet kokia įstatymų neuždrausta ūkine veikla. Įstatyme nustatytas asmens ūkinės veiklos laisvės draudimas kiekvienu atveju turi būti aiškus, skirtas Konstitucijoje įtvirtintų vertybių (sąžiningos konkurencijos, vartotojų interesų ir kt.) apsaugai.“

15. Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostatoje „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra įtvirtinta ne tik valstybės teisė, bet ir jos priedermė teisės aktais reguliuoti ūkinę veiklą, kad ši veikla tarnautų bendrai tautos gerovei. Taigi Konstitucijoje yra įtvirtinta valstybės priedermė siekti bendros tautos gerovės, taip pat valstybės pareiga, siekiant bendros tautos gerovės, reguliuoti ūkinę veiklą šalyje. Nei įstatymų leidžiamoji, nei vykdomoji valdžia, turinčios atitinkamus įgaliojimus ūkinės veiklos reguliavimo srityje, negali nuo šios konstitucinės priedermės nusišalinti.

16. Ūkinės veiklos teisinis reguliavimas nėra savitikslis, jis yra socialinės inžinerijos priemonė, būdas per teisę siekti tautos gerovės. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta valstybės teisė reguliuoti ūkinę veiklą sudaro konstituci-

nes prielaidas leisti įstatymus, kuriais reaguojama į tautos ūkio būklę, ekonominio ir socialinio gyvenimo įvairovę bei pokyčius (Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d., 1996 m. kovo 15 d., 2000 m. spalio 18 d. nutarimai^{xli}).

17. Pabrėžtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta ūkinės veiklos teisinio reguliavimo kryptis: ūkinė veikla turi tarnauti bendrai tautos gerovei. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad bendra tautos gerovė – tai gana bendras ir platus kriterijus, kurį taikant gali būti remiamasi ir bendros gerovės samprata, ir tikslingumo argumentais (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas^{xlii}). Tautos gerovę paprastai atspindi materialinių gėrybių vartojimas; tačiau sąvokos „bendra tautos gerovė“ nederėtų aiškinti atsižvelgiant tik į individo materialinių poreikių tenkinimą, nes apie bendrą tautos gerovę galima spręsti pagal įvairius kriterijus ir įvairias apraiškas – tautos socialinę raidą, žmogaus saviraiškos galimybes ir kt.; sąvokos „bendra tautos gerovė“ turinys kiekvienu konkrečiu atveju atskleidžiamas atsižvelgiant į ekonominius, socialinius bei kitus svarbius veiksnius (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{xliii}). Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad tautos gerovė neturi būti suvokiama vien materialine (ar finansine) prasme, taip pat tai, kad kažin ar būtų teisinga ir dora siekti materialinės gerovės tokiu būdu, kuris kenkia žmonių sveikatai (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas^{xliii}).

18. Pabrėžtina ir tai, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies sąvoka „bendra tautos gerovė“ suponuoja, jog ūkinės veiklos reguliavimu valstybė privalo siekti ne atskirų asmenų gerovės, o būtent bendros tautos gerovės. Kita vertus, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodyta „bendra tautos gerovė“ neturi būti supriešinama paties ūkio subjekto, t. y. to subjekto, kurio veikla yra reguliuojama, taip pat asmenų, įsteigusių, valdančių tą ūkio subjektą arba kitaip su juo susijusių, gerovei, jų teisėms ir teisėtiems interesams. Atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą asmens ir visuomenės interesų derinimo principą, taip pat į tai, kad asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva Konstitucijoje siejama su privačios nuosavybės teise, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodytu ūkinės veiklos tarnavimu tautos gerovei negalima grįsti ar pateisinti tokio jos reguliavimo, kuriuo supriešinami asmens ir valstybės interesai, atitinkamo ūkio subjekto teisės ir teisėti interesai yra ignoruojami ar apskritai paneigiami; ūkinės veiklos tarnavimu tautos gerovei negalima pateisinti ir tokio teisinio reguliavimo, kai tam tikra ūkinė veikla yra pernelyg ribojama arba draudžiama dėl to, kad, įstatymų leidėjo požiūriu, ji esą nėra naudinga visuomenei, nors ir nėra jai žalinga. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodyta ūkinės veiklos teisinio reguliavimo kryptis aiškintina kaip konstitucinis įpareigojimas įstatymų leidėjui, kitoms teisėkūros institucijoms ūkinės veiklos teisiniu reguliavimu užtikrinti palankią teisinę terpę tokiai ūkinei veiklai, kuri, tenkindama ūkio subjekto interesus, tarnautų ir bendrai tautos gerovei. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad reguliuodama ūkinę veiklą valstybė negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ūkio subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, varžoma jų iniciatyva, nesudaromos galimybės jai reikštis (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas^{xliiv}). Paminėtina ir tai, kad, kaip 2002 m. kovo 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimuose^{xliv} konstatavo Konstitucinis Teismas, pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo ūkinės veiklos laisvei įgyvendinti būtų sudarytos netinkamos sąlygos.

19. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas imperatyvas ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, taikytinas ne tik ūkinės veiklos, grindžiamos privačia nuosavybe, bet ir ūkinės veiklos, kuri yra grindžiama valstybine nuosavybe, taip pat ūkinės veiklos, kurioje naudojami visos visuomenės ištekliai, reguliavimui. Konstitucinis Teismas 1996 m. sausio 24 d. nutarime pabrėžė, kad pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi užtikrinti, kad valstybės turtas būtų tvarkomas taip, kad jo tvarkymas neprieštarautų Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintam reikalavimui ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

20. Pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, privalo paisyti konstitucinio ūkio subjektų lygiateisiškumo reikalavimo, tiesiogiai susijusio su Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintu visų asmenų lygiateisiškumo principu (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas^{xlivi}). Priešingu atveju ūkinės veiklos teisinis reguliavimas būtų nelaikytinas tarnaujančiu bendrai tautos gerovei. Kita vertus, Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinis asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų) lygybės principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų), priklausančių skirtingoms kategorijoms, atžvilgiu, jeigu tarp šių asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų) yra tokio pobūdžio skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą. Diferencijuotas teisinis reguliavimas, taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, nėra laikytinas diskriminaciniu (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas^{xlvii}). Atskirų ūkio subjektų išskyrimą, jų

teisinės padėties diferencijuotą nustatymą reikia sieti su valstybės keliamais tikslais ūkio srityje, siekiant atitinkamai sutvarkyti šalies ūkį, tad įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į reguliuojamą ūkio santykių svarbą ir pobūdį, gali diferencijuotai reguliuoti ūkinę veiklą ar nustatyti tam tikras jos sąlygas (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas^{xlviii}). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad ūkinės veiklos reguliavimui įtaką daro šalies raidos ypatumai, valstybei priklausančių įmonių būklė ir padėtis šalies ūkyje bei kiti veiksniai, taip pat kad vykdydama ūkio reformą valstybė gali diferencijuotą teisinį reguliavimą nustatyti nepažeisdama Konstitucijos principų ir normų reikalavimų, todėl tokių įstatymo normų, kurios nustato diferencijuotą tam tikrų subjektų teisinę padėtį, negalima laikyti savaime prieštaraujančiomis Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas^{xlix}). Taigi jeigu tarp ūkio subjektų yra tokių skirtumų, kurie jų ūkinės veiklos diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą, šis reguliavimas negali būti savaime, t. y. vien dėl to, kad jis yra skirtingas įvairių ūkio subjektų atžvilgiu, laikomas prieštaraujančiu Konstitucijai. Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į ūkinės veiklos specifiką tam tikrose ūkio srityse, ūkinę veiklą gali reguliuoti diferencijuotai, tačiau tai darydamas jis negali paneigti Konstitucijoje įtvirtintų Lietuvos ūkio pagrindų (Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas^l).

Draudimas monopolizuoti gamybą bei rinką ir sąžiningos konkurencijos laisvė (Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalis)

21. Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinti draudimas monopolizuoti gamybą ir rinką bei įpareigojimas saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę. Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad joje yra įtvirtintos ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos teisinės garantijos, būtinos efektyviam rinkos ūkio funkcionavimui (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 1999 m. spalio 6 d. nutarimai^{li}).

22. Viena iš teisinių garantijų, būtinų efektyviam rinkos ūkio funkcionavimui, yra tai, kad įstatymų leidėjas yra konstituciškai įpareigotas išleisti įstatymus, kurie saugotų sąžiningos konkurencijos laisvę. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad sąžiningos konkurencijos apsauga yra pagrindinis būdas užtikrinti asmens ir visuomenės interesų darną reguliuojant ūkinę veiklą (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d. nutarimai^{lii}). Sąžiningos konkurencijos apsauga – konstitucinė vertybė.

Konkurencija sukuria ūkio, kaip sistemos, savireguliaciją, skatinančią optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, veiksmingai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę. Tačiau asmens ūkinės veiklos laisvė savaime negarantuoja konkurencijos, todėl valstybė turi saugoti sąžiningą konkurenciją (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas^{liii}).

Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje nurodyta sąžininga konkurencija suponuoja, kad ūkio subjektai – rinkos dalyviai, laisvai, savarankiškai, lygiais teisiniais pagrindais varžydami rinkoje, riboja vienas kito galimybes toje rinkoje vyrauti, juo labiau ją monopolizuoti. Konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos samprata suponuoja tokį ūkinės veiklos teisinį reguliavimą, kai ūkio subjektai, laisvai veikdami rinkoje, varžosi vieni su kitais lygiais teisiniais pagrindais, kai jie savarankiškai priima sprendimus ir nepriklauso vieni nuo kitų, kai vieniems ūkio subjektams neleidžiama neleistiniais būdais riboti kitų ūkio subjektų, veikiančių toje pačioje rinkoje, veiklos laisvės, kai kurio nors ūkio subjekto (subjektų) vyraujanti padėtis tam tikroje rinkoje, jeigu ji natūraliai susiklostė, nesudaro prielaidų atitinkama ūkio subjektui (subjektams) ja piktnaudžiauti, iškreipti konkurencijos santykius, neoficialiais susitarimais pasidalyti rinką teritoriniu ar kuriuo nors kitu pagrindu, neįleisti į šią rinką kitų ūkio subjektų, bandyti neleistiniais būdais juos išstumti iš rinkos arba kitaip neteisėtai riboti jų laisvos konkurencijos galimybes.

Sąžiningos konkurencijos valstybinės apsaugos reikalavimo įtvirtinimas Konstitucijoje reiškia ne tik tai, kad įstatymų leidėjas, kiti teisėkūros subjektai turi pareigą patys teisės aktuose nenustatyti tokio teisinio reguliavimo, priimti kitų sprendimų, kuriais galėtų būti iškreipiama sąžininga konkurencija ar būtų kitaip pažeisti sąžiningos konkurencijos principai, ir ne tik tai, kad valstybės ir savivaldybių institucijos, pareigūnai patys negali priimti tokių sprendimų ar atlikti veiksmų, dėl kurių kurie nors ūkio subjektai būtų privilegijuojami arba diskriminuojami arba būtų kitaip ribojama jų konkurencijos laisvė, bet ir tai, kad įstatymų leidėjas privalo įstatymuose nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų, kad sąžininga konkurencija būtų ginama, saugoma nuo neteisėtų kėsinių. Konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsauga suponuoja ir įstatymų ginamą ūkio subjektų sutarčių laisvę, ūkio subjektų nekliudomo pertvarkymo, jų veiklos pobūdžio keitimo galimybes, netrukdytą, reaguojant į rinkos pokyčius, steigti naujus ūkio subjektus ar likviduoti esančius. Kaip ir Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje

įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvė, taip ir šio straipsnio 4 dalyje įtvirtinta sąžiningos konkurencijos laisvė yra neatsiejama nuo konstitucinės kiekvieno žmogaus teisės laisvai pasirinkti darbą ir verslą, taigi ir nuo galimybės asmeniui, norinčiam užsiimti ūkine veikla arba ja nebeužsiimti, be dirbtinių kliūčių patekti į rinką ir be dirbtinių kliūčių iš jos pasitraukti.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija įpareigoja valstybės valdžios, savivaldybių institucijas teisinėmis priemonėmis užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę; tokios priemonės – tai ūkio subjektų susitarimų, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, draudimas, piktnaudžiavimo vyraujančia padėtimi draudimas, rinkos koncentracijos kontrolė bei atitinkami koncentracijos draudimai, nesąžiningos konkurencijos draudimas, įstatymuose nustatytų sąžiningos konkurencijos apsaugos taisyklių laikymosi kontrolė, atsakomybė už jų pažeidimus (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas^{lv}). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies nuostata, kad įstatymas saugo sąžiningos konkurencijos laisvę, *inter alia* reiškia konstitucinį įpareigojimą įstatymų leidėjui įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad nebūtų monopolizuojama gamyba ir rinka, kad būtų užtikrinta sąžiningos konkurencijos laisvė bei numatyti priemonės ir būdai jai apsaugoti; ši nuostata reiškia, kad ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų teisės aktais negalima pažeisti minėtų konstitucinių principų (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{lv}).

Pabrėžtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies formuluotė „įstatymas <...> saugo sąžiningos konkurencijos laisvę“ reiškia, kad santykiškai, susiję su konkuravimo sąlygų tam tikroje rinkoje (tam tikrame ūkio sektoriuje) nustatymu, turi būti reguliuojami įstatymu. Tokios sąlygos negali būti nustatomos poįstatyminiu teisės aktu.

23. Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalyje *inter alia* įtvirtinta, kad įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką. Monopolis – tai išimtinė asmens, asmenų grupės ar valstybės teisė veikti kurioje nors srityje (Konstitucinio Teismo 1996 m. kovo 15 d. nutarimas^{lvj}). Pagal Konstituciją monopolio įvedimas – tai nepagrįstas privilegijų teikimas tam tikram ūkio subjektui (jų grupei), kartu ir kitų ūkio subjektų diskriminavimas, jų ūkinės veiklos laisvės ribojimas; jis nesuderinamas ne tik su Konstitucijos 46 straipsnio, bet ir su Konstitucijos 29 straipsnio reikalavimais (Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas^{lvii}).

Gamybos ar rinkos monopolizavimas – tai kartu ir ūkio subjektų sąžiningos konkurencijos laisvės apribojimas, jų ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos varžymas, kurį taip pat draudžia Konstitucija. Monopolio įvedimas nesuderinamas ne tik su Konstitucijos 46 straipsnio, bet ir su Konstitucijos 29 straipsnio reikalavimais (Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas^{lviii}). Siekiant socialiai reikšmingų tikslų, gali būti nustatomos įvairios kitos priemonės, bet ne monopolijos įvedimas (Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas^{lix}).

Kai rinkoje įsigali monopolija, galimybė konkuruoti toje rinkoje sumažėja arba konkurencija iš šios rinkos apskritai pašalinama, todėl valstybė turi teisinėmis priemonėmis riboti monopolines tendencijas. Jeigu monopolija yra susidariusi, valstybė monopolinę ūkinę veiklą reguliuoja įstatymuose nustatydamą atitinkamus reikalavimus monopolistui, kurie gali priklausyti nuo daugelio veiksnių: reguliuojamos ūkio srities, tam tikro laikotarpio ypatumų ir kt. (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas^{lx}).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio 4 dalies nuostata „įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką“ reiškia, kad negalima įvesti monopolio, t. y. negalima įstatymu suteikti ūkio subjektui išimtinių teisių veikti kurioje nors ūkio srityje, dėl kurių ši sritis būtų monopolizuota. Tačiau konstitucinis draudimas monopolizuoti gamybą ir rinką nereiškia, kad draudžiama tam tikromis aplinkybėmis įstatyme konstatuoti monopolijos konkrečioje ūkinės veiklos srityje buvimą ar kitaip atspindėti faktinius monopolinius santykius ir juos atitinkamai reguliuoti. Faktinių monopolinių santykių konstatavimas sudaro teises prielaidas monopolistui taikyti atitinkamus reikalavimus ginant vartotojų interesus, apimančius *inter alia* diskriminacinių kainų nustatymo ribojimą, monopolinės rinkos prekių kainų dydžių, tarifų valstybinį reglamentavimą, prekių kokybės reikalavimų monopoliniam ūkio subjektui nustatymą, taip pat valstybės institucijų atliekamą kontrolę, kaip ūkio subjektai laikosi nustatytų reikalavimų (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{lxi}).

Vartotojo interesai (Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalis)

24. Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta valstybės priedermė ginti vartotojo interesus. Tai – viena iš pagrindinių šalies ūkio reguliavimo taisyklių (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas^{lxii}).

Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalyje nustatyta valstybės pareiga ginti vartotojų interesus suponuoja tai, kad teisės aktais turi būti nustatytos įvairios vartotojų interesų gynimo priemonės, kad valstybės institucijos turi kontroliuoti, kaip ūkio subjektai laikosi vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos, kitų nustatytų reikalavimų, ir kt. (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai^{lxiii}). Jeigu tam tikrų ūkio santykių srityje gamyba ar rinka yra sukonzentruotos, valstybės valdžios institucijoms tenka pareiga nustatyti papildomą teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų vartotojų interesų apsaugą (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas^{lxiv}).

25. Pabrėžtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 5 dalies nuostata „valstybė gina vartotojo interesus“ yra sietina ne tik su vartotojų interesų gynimu nuo galimų gamybos ar rinkos koncentravimosi apraiškų, ypač nuo monopolinių tendencijų (kai monopolijos susiklosto natūraliai), bet yra kur kas platesnio turinio. Valstybė yra konstituciškai įpareigota teisinėmis priemonėmis užtikrinti, kad vartotojas nepatirtų didžiojo verslo diktato, neleidžiančio jam laisvai rinktis tarp rinkoje konkuruojančių produktų, taip pat nustatyti standartus, kitus reikalavimus, kuriuos turi atitikti į rinką patenkantys produktai, ir prižiūrėti, kad ūkio subjektai nuo šių standartų, kitų reikalavimų nenukryptų, jų laikytųsi.

Pabaiga

26. Pateiktoji Konstitucijos 46 straipsnio doktrina neturėtų būti interpretuojama kaip baigtinė keliais atžvilgiais. Pirma, turėtų į akis kristi tai, kad doktrinų, skirtų atskirų Konstitucijos 46 straipsnio dalių nuostatoms, apimtis yra nevienoda. Antra, nėra neįmanoma numatyti tokią Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos plėtojimo perspektyvą, kai, vadovaujantis Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ (Konstitucijos sudedamosios dalies) 2 punkte suformuluotu imperatyvu, kad teisės normų kolizijos atveju Europos Sąjungos teisės normos turi viršenybę Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų atžvilgiu, ir remiantis vadinamąja „abipusio draugiškumo“ (*mutual amicability*) nuostata^{lxv}, pagal kurią valstybių – Europos Sąjungos narių konstituciniai teismai, aiškindami nacionalinių konstitucijų nuostatas, ir Europos Teisingumo Teismas, aiškindamas Europos Sąjungos teisę, ima domėn vienas kito jurisprudenciją, bus atsižvelgiama į relevantiškas Europos teisės nuostatas, įtvirtinančias *inter alia* įsisteigimo teisę, konkurenciją, vartotojo teisių apsaugą ir kt. Trečia, net palikus nuošaly „europinę dimensiją“ būsimose konstitucinės justicijos bylose gali būti formuojami nauji Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos fragmentai, kurių poreikį lemtų atitinkamų bylų kontekstas. Be to, kai kurie fragmentai gali būti „importuojami“ iš doktrinų, skirtų kitoms Konstitucijos nuostatoms. Antai visiškai įmanoma numatyti bylas, kuriose Konstitucijos 46 straipsnio nuostatų aiškinimas būtų susietas su Konstitucijos 23 straipsnio, įtvirtinančio nuosavybės neliečiamumą ir nuosavybės teisių apsaugą įstatymuose (juk Konstitucijos 46 straipsnis saugo ir gina *ir* privačios nuosavybės teisę!), Konstitucijos 47 straipsnio, įtvirtinančio *inter alia* valstybės išimtinę nuosavybės teisę į tam tikrus objektus, taip pat Konstitucijos 48 straipsnio, įtvirtinančio *inter alia* laisvą darbo bei verslo pasirinkimą, aiškinimu (tokių fragmentų jurisprudencijoje jau yra). Tiesą sakant, ir čia pateiktame tekste yra elementų, „importuotų“ iš „kitų“ doktrinų, skirtų *pirmiausia* ne Konstitucijos 46 straipsnio, bet kitoms Konstitucijos nuostatoms (pvz., asmenų lygiateisiškumo principui ir diferencijuoto teisinio reguliavimo galimybei).

27. Konstitucinė doktrina (bet kuriuo klausimu) taip pat nėra nekintama. Ši – dar iš glosatorių laikų – atėjusi formaliai nepakitusio teisinio teksto kūrybiško aiškinimo (taigi ir oficialiosios doktrinos tam tikro „koregavimo“) tradicija nėra svetima nė vienam konstituciniam teismui.^{lxvi} Be to, negalima ignoruoti ir minėtų „importuotų“ doktrininių teiginių objektyviai dinamikos, ypač turint galvoje tai, kad kai kurie iš jų buvo suformuluoti „kitokiu“ konstituciniu pagrindu – tuo metu galiojo ankstesnės atskirų Konstitucijos straipsnių (pvz., Konstitucijos 47 straipsnio) redakcijos.^{lxvii} Itin įdėmus skaitytojas, palyginęs čia pateiktą tekstą su Konstitucinio Teismo nutarimų, kurių pagrindu jis parengtas, citatomis (į beveik visus juos, išskyrus nuolat pasikartojančius, beje, neskirtus tiesiogiai Konstitucijos 46 straipsniui, pateikiamos nuorodos), galbūt įžvelgs ir tam tikrą kai kurių formuluočių „korekciją“. Vis dėlto čia atitinkamus doktrininius teiginius buvo bandyta „koreguoti“ tik tiek, kiek diktavo poreikis „išlyginti“ pasitaikančius teksto netapatumus.

*Individual Freedom of Economic Activity, Fair Competition and General Welfare of the Nation (a
Jurisprudential Commentary of Article 46 of the Constitution)*

*Dr. Egidijus Kūris
Constitutional Court of the Republic of Lithuania*

Keywords: *Constitutional Court; constitutional jurisprudence; private ownership; individual freedom of economic activity and initiative; regulation of economic activity; general welfare of the Nation; monopolisation; fair competition; interests of the consumer.*

SUMMARY

The article deals with the comprehensive doctrine of Article 46 of the Constitution based entirely on the jurisprudential postulates as formulated in various rulings of the Constitutional Court of 1993–2005. In each of these rulings, only certain fragments of this doctrine are present, and they have never been brought all together in any ruling of the Court. Article 46 of the Constitution consolidates that Lithuania's economy shall be based on the right of private ownership and individual freedom of economic activity and initiative; that the State shall support economic efforts and initiatives that are useful to the society; that the State shall regulate economic activity so that it serves the general welfare of the Nation; that the law shall prohibit monopolisation of production and the market and shall protect freedom of fair competition; and that the State shall defend the interests of the consumer. This text is also a jurisprudential commentary of Article 46 of the Constitution which differs essentially from other commentaries prevailing in the Lithuanian legal literature that are usually not based on constitutional jurisprudence.

PASTABOS IR NUORODOS

ⁱ Tai supaprastinta formuluotė. Iš tikrųjų konstitucinės justicijos bylų įvairovė (Lietuvoje) yra kur kas didesnė ir apima bylas pagal prašymus iširti: 1) konstitucinių įstatymų atitiktį Konstitucijai; 2) įstatymų atitiktį Konstitucijai ir konstituciniams įstatymams; 3) Seimo priimtų poįstatyminių teisės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams; 4) Respublikos Prezidento aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams; 5) Vyriausybės aktų atitiktį Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams; taip pat bylas pagal paklausimus pateikti išvadą: 1) ar per Respublikos Prezidento ir Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai; 2) ar Respublikos Prezidento sveikatos būklė leidžia jam ir toliau eiti pareigas; 3) ar Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys neprieštarauja Konstitucijai; 4) ar Seimo narių ir valstybės pareigūnų, kuriems pradėta apkaltos byla, konkretūs veiksmai prieštarauja Konstitucijai. Specifinėmis konstitucinės justicijos bylomis laikytinos bylos pagal prašymus išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą; formaliai tai yra tos pačios bylos, kurioje priimtas nutarimas aiškinamas „taša“, o sprendimas dėl Konstitucinio Teismo nutarimo aiškinimo yra neatsiejamas nuo šio nutarimo (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. sausio 12 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo išaiškinimo“ (Žin., 2000, Nr. 4–100); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 11 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimo išaiškinimo“ (Žin., 2004, Nr. 24–740); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 13 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. nutarimo išaiškinimo“ (Žin., 2004, Nr. 26–822); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 10 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ išaiškinimo“ (Žin., 2005, Nr. 21–664)).

ⁱⁱ Žodžiai „konstitucinė doktrina“ čia vartojami ir daugiskaita, ir vienaskaita ir reiškia atitinkamai arba atskirų Konstitucijos nuostatų išaiškinimus, arba jų visumą.

ⁱⁱⁱ Apie Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinės dalies orientavimąsi į praeitį (retrospektyvumą) *vis-a-vis* jų motyvuojamosios dalies orientavimąsi į ateitį (prospektyvumą) žr.: **E. Kūris**. The Constitutional Court and Interpretation of the Constitution // **E. Jarašiūnas, E. Kūris, K. Lapinskas, A. Normantas, V. Sinkevičius, S. Stačiokas**. Constitutional Justice in Lithuania. Vilnius: The Constitutional Court of the Republic of Lithuania, 2003.

^{iv} Požiūrį į konstitucinės teisės paradigmos transformaciją (Lietuvoje, iš dalies ir kitose Vidurio ir Rytų Europos šalyse) plačiau esu išdėstęs: **E. Kūris**. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma // Teisės problemos, 2003. Nr. 3; **Id.** Konstitucinė justicija Lietuvoje: pirmasis dešimtmetis // **V. Rinkevičius (ats. red.)**. Konstitucinis teisingumas ir teisės viešpatavimas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2004; **Id.** Rulings of the Constitutional Court of Lithuania as Sources of Law // Demokratik dayerlerin müdafiasında Konstitüsüya Məhkəməsinin rolü – Rol' Konstitucionnogo suda v zaščite demokratičeskich cennostej – Role of the Constitutional Court in Protection of Democratic Values. Bakı: “Azərbaycan” nəşriyyatı, 2004; **Id.** O stabil'nosti konstitucii, istočnikach konstitucionnogo prava i minimom vsemoguščestve konstitucionnyh sudov // Sravnitel'noje konstitucionnoje obozrenije, 2004. No. 3; **Id.** Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Europos teisės iššūkiai // Justitia, 2004. Nr. 6.

^v **E. Kūris**. The Constitutional Court and Interpretation of the Constitution, p. 216.

^{vi} Šį požiūrį esu plačiau išdėstęs ir pagrindęs konstitucinės jurisprudencijos pavydžiais: **E. Kūris**. Konstitucija ir jos aiškini-

mas // Politologija, 1999, Nr. 2.; Id. Nekotoryje voprosy konstitucionno dopustimych ograničenij prava sobstvennosti v praktike Konstitucionnogo Suda Litovskoj Respubliki // Rol' konstitucionnyh sudov v obespečenii prava sobstvennosti. Moskva: Institut prava i publičnoj politiki, 2001.

^{vii} Bene ryškiausi pavyzdžiai – nuosavybės doktrina (su į ją inkorporuotomis restitucijos ir *eminent domain* doktrinomis), ankstesnių doktrinos fragmentų pagrindu nuosekliai išdėstyta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų 14 straipsnio (1993 m. sausio 12 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies bei šios dalies 5 punkto, 15, 20 ir 21 straipsnių (2002 m. sausio 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2, 4, 5 ir 6 punktų, šio straipsnio 2 ir 4 dalių, 16 straipsnio 10 dalies, 20 straipsnio (2002 m. spalio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 17 d. nutarimo Nr. 27 „Dėl gyvenamųjų namų, būtinų valstybės reikmėms, išpirkimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsniui (1993 m. sausio 12 d. redakcija)“ (Žin., 2003, Nr. 24–1004), konstitucinių įstatymų doktrina, išdėstyta (taip pat ankstesnių doktrinos fragmentų pagrindu) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 3 straipsnio 4 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 5 straipsnio 1 dalies 2 punkto (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 18 straipsnio 1 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 19 straipsnio 1 dalies 2, 3, 4, 8, 15 punktų (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 21 straipsnio 1 dalies 1, 5, 7, 9, 12, 15, 16, 17, 18 punktų (2000 m. spalio 12 d. redakcija), šios dalies 6 punkto (2000 m. spalio 12 d. ir 2001 m. rugsėjo 25 d. redakcijos) ir šios dalies 14 punkto (2000 m. spalio 12 d. ir 2001 m. lapkričio 8 d. redakcijos), taip pat dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio pakeitimo įstatymo taikymo tvarkos konstitucinio įstatymo, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio pakeitimo įstatymo taikymo tvarkos konstitucinio įstatymo įrašymo į Konstitucinių įstatymų sąrašą įstatymo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 19–828), ir teisinės valstybės (teisės viešpatavimo) bei valstybės tarnybos doktrinos, išdėstytos (ankstesnių šių doktrinų fragmentų pagrindu) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ (Žin., 2004, Nr. 181–6708; 186).

^{viii} Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje buvo bylų, kuriose pareiškėjai kėlė teisės aktų atitikties Konstitucijos 46 straipsniui (ar jo atskirioms dalims) klausimą, tačiau Konstitucinis Teismas susilaikė nuo platesnės Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos formavimo. Šiuo požiūriu galima išvelti ir paralelių, ir esminių skirtumų tarp konstitucinės justicijos bylų, nagrinėtų Konstitucinio Teismo veiklos pradžioje, kai buvo tik formuojami šios doktrinos patys pirmieji fragmentai (žr., pvz., Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. birželio 17 d. Seimo nutarimo „Dėl žemės reformos pagrindinių krypčių“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1994, Nr. 7–116) ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. liepos 15 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ papildymo ir pakeitimo“ 3 punkto dalių, kuriomis pakeistos 1991 m. birželio 18 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 4 straipsnio penktoji ir šeštoji dalys, bei 14, 15, 16, 17, 18 ir 19 punktų, kuriais šio įstatymo 12 straipsnis papildytas 10, 11, 12, 13, 14 ir 15 punktais, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1994, Nr. 42–771)) ir pastarojo meto konstitucinės justicijos bylų, kurias nagrinėjant šiame straipsnyje išdėstyta doktrina buvo iš esmės suformuota, nors nė viename Konstitucinio Teismo baigiamajame akte nebuvo išdėstyta kaip vientisas tekstas (žr., pvz., Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. rugsėjo 29 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. spalio 17 d. nutarimo Nr. 1236 „Dėl Licencijuojamos telekomunikacijų veiklos rūšių sąrašo, Telekomunikacijų veiklos licencijavimo sąlygų ir taisyklių patvirtinimo 4 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punktui (1998 m. birželio 9 d. redakcija), 9 straipsnio 2 ir 4 dalims (1998 m. birželio 9 d. redakcija), 10 straipsnio 1 daliai (1998 m. birželio 9 d. redakcija), Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 13 straipsnio 1 ir 2 dalims (2000 m. kovo 16 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalims (1999 m. kovo 23 d. redakcija)“ (Žin., 2004, Nr. 146–5311) ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 27 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos mutinės kodekso 30 straipsnio 1 dalies 2 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2005, Nr. 14–432; 19)). Tačiau kalbant apie šias vėliausias konstitucinės justicijos bylas pažymėtina, kad sprendimai jose taip pat grindžiami ta pačia Konstitucijos 46 straipsnio nuostatų samprata, kuri išdėstyta šiame straipsnyje.

^{ix} Dėl šios priežasties, bet taip pat ir straipsnio apimties sumetimais apsiribojama tokiu teisiniu argumentu išdėstymu, kai nutylimas kontekstas, kuriame atitinkami argumentai buvo suformuluoti (apie jį geriausia atveju galima spręsti tik iš Konstitucinio Teismo nutarimų pavadinimų, bet tai būtų labai paviršutiniai sprendimai). Platesnė Konstitucijos 46 straipsnio doktrinos analizė, matyt, turėtų neignoruoti ir to, kokio teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai tiriant buvo išsakyti vieni ar kiti argumentai, t. y. kuriems santykiams reguliuoti buvo skirti ginčijami teisės aktai ir kokį reguliavimą jie įtvirtino, taip pat ar atitinkamas teisinis reguliavimas buvo pripažintas prieštaraujančiu, ar neprieštaraujančiu Konstitucijai. Šiuo atžvilgiu turėtų reikšmės, pvz., tai, kad vienoje byloje buvo tiriama, ar Konstitucijai neprieštarauja įstatymai (ir kiti teisės aktai), reguliuojantys telekomunikacijų rinkos pertvarkymą, kitose – naftos įmonių reorganizavimą, dar kiti įstatymai buvo skirti alkoholio kontrolės priemonėms.

^x Žr., pvz., **K. Jovaišas (ats. red.)**. Lietuvos Respublikos Konstitucijos komentaras. 1 dalis. Vilnius: JpJ: 2000.

^{xi} Žr., pvz., **E. Vaitiekienė, S. Vidrinskaitė**. Lietuvos konstitucinės teisės įvadas. Justitia, 2001; **T. Birmontienė, E. Jarašiūnas, E. Kūris, M. Maksimaitis, G. Mesonis, A. Normantas, A. Pumputis, E. Vaitiekienė, S. Vidrinskaitė, J. Žilys**. Lietuvos konstitucinė teisė. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2002 (2 leid.); **E. Šileikis**. Alternatyvi konstitucinė teisė. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2003.

^{xii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir 251 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 ir 2 straipsnių, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 27 straipsnio 5 dalies, 50 straipsnio 3 ir 9 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2000, Nr. 105–3318); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098).

^{xiii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo Nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 17–419); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos

mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098).

^{xv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo Nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 17–419); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xvi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098).

^{xvii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 5 straipsnio 2, 3, 4 ir 5 dalių, 12 straipsnio 3 punkto, 16 straipsnio 3 dalies ir šio straipsnio 9 dalies 5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl šio įstatymo 5 straipsnio 2, 3, 4 bei 5 dalių ir 12 straipsnio 3 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio antroje dalyje numatyto žemės sklypų įsigijimo nuosavybės subjektų, tvarkos, sąlygų ir apribojimų konstitucinio įstatymo 8 straipsniui“ (Žin., 2001, Nr. 29–938).

^{xviii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 1, 4, 9 ir 11 dalių, 8 straipsnio 1 dalies, 15 straipsnio 2 punkto ir 20 straipsnio 1, 2, 3 bei 4 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos“ (Žin., 1998, Nr. 95–2642).

^{xix} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo Nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 17–419).

^{xx} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

^{xxi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003).

^{xxii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat dėl Radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1995, Nr. 34–847); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003).

^{xxiii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003).

^{xxiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 1, 4, 9 ir 11 dalių, 8 straipsnio 1 dalies, 15 straipsnio 2 punkto ir 20 straipsnio 1, 2, 3 bei 4 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos“ (Žin., 1998, Nr. 95–2642); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

^{xxv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymo 37 straipsnio pirmosios dalies 7 punkto, 39 straipsnio, 40 straipsnio pirmosios bei antrosios dalių, 45 straipsnio ir 46 straipsnio antrosios bei trečiosios dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1996, Nr. 36–915); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo Nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 17–419); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licenci-

javimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxvi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxvii} Paprastai Konstitucinis Teismas nurodo savo ankstesnius baigiamuosius aktus, kuriais remiasi, tačiau kai kurie teiginiai (įvairiomis tekstinėmis formomis) yra kartoti taip dažnai, kad identifikuoti atskirus nutarimus (ar kitus baigiamuosius aktus) vargu ar tikslinga.

^{xxviii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat dėl Radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1995, Nr. 34–847).

^{xxix} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat dėl Radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1995, Nr. 34–847); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441).

^{xxx} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat dėl Radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1995, Nr. 34–847).

^{xxxi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 1, 4, 9 ir 11 dalių, 8 straipsnio 1 dalies, 15 straipsnio 2 punkto ir 20 straipsnio 1, 2, 3 bei 4 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos“ (Žin., 1998, Nr. 95–2642).

^{xxxii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1997, Nr. 15–314).

^{xxxiii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1997, Nr. 15–314).

^{xxxiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxxv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl

strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxxvi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxxvii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xxxviii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. kovo 31 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 292 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1994, Nr. 29–524).

^{xxxix} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

^{xl} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 30 d. nutarimo Nr. 1164 „Dėl dalies žemės ūkio ministerijos įmonių paskolų kapitalizavimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 13 straipsniui, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 9 straipsniui ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 43 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 1996, Nr. 20–537); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. kovo 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1123 „Dėl žyminio mokesčio tarifų bei žyminio mokesčio mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų Žyminio mokesčio tarifų 5, 6, 7, 8, 16, 17, 19, 27.4–27.9, 29, 34 ir 36 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat Lietuvos Respublikos žyminio mokesčio įstatymo 6 straipsniui ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 6 straipsniui“ (Žin., 1996, Nr. 25–630); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

^{xli} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1997, Nr. 15–314).

^{xlii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xliii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 ir 30 straipsnių, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 1, 3 ir 11 straipsnių, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. 179 „Dėl alkoholio reklamos kontrolės“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1997, Nr. 15–314).

^{xliiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441).

^{xiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 11 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2002, Nr. 28–1003); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{xvi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441).

^{xvii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5 straipsnio 4 dalies ir Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 36 straipsnio 4 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1998, Nr. 100–2791).

^{xviii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

^{xix} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

ⁱ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098).

ⁱⁱ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos radijo ir televizijos statuto 7 bei 9.3 straipsnių, taip pat dėl Radijo ir televizijos programų transliavimo valstybinių įrenginių nuomos privačioms redakcijoms konkursų organizavimo techninės komisijos nuostatų 3 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1995, Nr. 34–847); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

ⁱⁱⁱ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

ⁱⁱⁱⁱ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

^{iv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

^v Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktams“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{vi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. kovo 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1123 „Dėl žyminio mokesčio tarifų bei žyminio mokesčio mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų Žyminio mokesčio tarifų 5, 6, 7, 8, 16, 17, 19, 27.4–27.9, 29, 34 ir 36 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat Lietuvos Respublikos žyminio mokesčio įstatymo 6 straipsniui ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 6 straipsniui“ (Žin., 1996, Nr. 25–630).

^{vii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001

m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{lviii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{lix} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{lx} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548).

^{lxi} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 8 straipsnio 1, 2 ir 3 dalių bei 16 straipsnio 7, 8 ir 9 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 85–2548); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ (1999 m. gruodžio 28 d. redakcija) 3.4.4 ir 3.7.15 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 1 daliai, taip pat dėl šio nutarimo 3.1.17 punkto atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 1 daliai, 3 straipsnio 11 daliai ir 9 straipsnio 1 bei 2 punktais“ (Žin., 2002, Nr. 39–1441); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{lxii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 1, 4, 9 ir 11 dalių, 8 straipsnio 1 dalies, 15 straipsnio 2 punkto ir 20 straipsnio 1, 2, 3 bei 4 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos“ (Žin., 1998, Nr. 95–2642).

^{lxiii} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2003, Nr. 27–1098); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2004, Nr. 15–465).

^{lxiv} Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“ (Žin., 2000, Nr. 88–2724).

^{lxv} E. Kūris. The Constitutional Court of Lithuania and Lithuania's Membership in the European Union // A. Mavčič (ed.). The Position of Constitutional Courts following Integration into the European Union – Položaj ustavnih sodišč po vključitvi v Evropsko unijo. Ljubljana: Ustavno sodiške Republike Slovenije, 2005, p. 203.

^{lxvi} Bene ryškiausi pavyzdžiai iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos yra asmenų lygiateisiškumo doktrinos transformacija pereinant nuo šio principo taikymo tik fiziniams asmenims prie jo taikymo ir juridiniams asmenims (taigi ir ūkio subjektams) (plg. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1993 m. lapkričio 8 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. kovo 16 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo dalinio pakeitimo ir papildymo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1993, Nr. 61–1166), Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 30 d. nutarimo Nr. 1164 „Dėl dalies žemės ūkio ministerijos įmonių paskolų kapitalizavimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 13 straipsniui, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 9 straipsniui ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 43 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 1996, Nr. 20–537) ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo Nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Kon-

stitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 17–419)) bei Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalies nuostatos, kad niekas negali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą, aiškinimo transformacija, pereinant nuo jos siaurinio aiškinimo, kaip skirtos teisingumo principų įgyvendinimui baudžiamojoje teisenoje užtikrinti, prie principo *non bis in idem*, kaip konstitucinio principo, konstatavimo (plg. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 10 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 829 „Dėl 1939–1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939–1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 9 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai“ (Žin., 2000, Nr. 14–370), Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. gegužės 7 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 130(2) straipsnio (1994 m. liepos 18 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2001, Nr. 39–1373) ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. liepos 4 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 2 dalies (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir 13 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu Nr. 83 patvirtintų vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų 25 punkto 2 dalies (2001 m. gegužės 25 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir šių nuostatų 5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 daliai“ (Žin., 2003, Nr. 68–3094)).

^{16vii} Palyginimui pacituosiu Konstitucinio Teismo poziciją prokuratūros konstitucinio statuso klausimu: „Pabrėžtina, kad įsigaliojus Konstitucijos 118 straipsnio pakeitimo įstatymui Konstitucijos 118 straipsnyje yra nustatytas iš esmės kitoks nei pirma buvęs prokuroro konstitucinis institutas <...>. Todėl, nustačius iš esmės kitokį nei pirma buvęs prokuroro konstitucinį institutą ir Konstitucijoje įtvirtinus Lietuvos Respublikos prokuratūros statusą ir sistemą, aiškinant Konstitucijos 118 straipsnio nuostatas jau negalima remtis ankstesne Konstitucijos 118 straipsnio redakcija pagrįstos konstitucinės doktrinos teiginiu, kad prokurorai yra teisminės valdžios sudedamoji dalis“ (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 4 straipsnio (2003 m. balandžio 3 d. redakcija) 1 dalies 1, 2, 3, ir 5 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. IX-1868 „Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos dėl galimų grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui išvados“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 3 bei 8 straipsniams (2003 m. balandžio 3 d. redakcija)“ (Žin., 2004, Nr. 81–2903)). Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime toliau konstatuota, kad „kiekvienu atveju, kai yra įsigaliojusi Konstitucijos pataisa, pagal Konstituciją įgaliojimus konstatuoti, kad ankstesnių Konstitucijos nuostatų pagrindu Konstitucinio Teismo suformuluota doktrina aiškinant Konstituciją jau negalima remtis (ir koku mastu), turi tik Konstitucinis Teismas.“ Šiame kontekste svarstytinas Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies nuostatos „Konstitucinio Teismo nutarimas gali būti peržiūrėtas jo paties iniciatyva, jeigu <...> pasikeitė Konstitucijos norma, kurios pagrindu nutarimas buvo priimtas“ likimas.

